

U bevindt zich hier: Home ▶ Reportage ▶ Gevoelige geneeswijzen

zaterdag, 30 september 2006 23:00

Gevoelige geneeswijzen

Geschreven door Sandra Wijhenke

Als het om traditionele geneeswijzen gaat, is er in Suriname een enorme berg kennis in huis. Studente Afra Kortram deed onderzoek naar de geschiedenis, gewoonten en gebruiken. Haar bevindingen geven duidelijk aan dat elke bevolkingsgroep in Suriname er zo zijn eigen methodes en middelen op na houdt: de Indianen, Marrons, Javanen, Hindoestanen, Creolen. Met de attributen, kruiden en rituelen die daarbij horen. "Maar", zo zegt Kortram, "de overdracht van de planten- en kruidenkennis is echt een heel teer punt."

Qua programma had de presentatieavond eind augustus de kroon op haar werk kunnen worden. Het liep echter anders. Dat lag niet aan het aantal belangstellenden, die overtrof de verwachtingen. Nee, meer dan de helft van de ingeplande sprekers liet het afweten. Kortram, studente Inter-cultureel Management bij de Vlaamse Hogeschool, denkt dat veel mensen bang zijn om publiekelijk over dit onderwerp te spreken. "Ook omdat ze er dan voor moeten uitkomen dat ze met zulke dingen bezig zijn. En sommigen zijn ook niet gewend om in het openbaar te spreken."

Twee maanden lang had de studente tijdens haar stage bij cultureel centrum Naks gesproken met iedereen die maar iets wilde vertellen over traditionele geneeswijzen in Suriname. Hoe moeilijk dat was, merkte ze altijd tijdens de interviews. "Sommigen zijn bang voor het weggeven van hun kennis, omdat ze geloven dat ze dan iets van zichzelf verliezen. Het is vergelijkbaar met het verkopen van je ziel aan de duivel. In het verleden is ook misbruik gemaakt van hun kennis: recepten worden verkocht aan de farmaceutische industrie die er dan rijk van wordt."

MIX

"Je ziet de geslotenheid ook in de praktijk. De meeste beoefenaars blijven in hun eigen gebied, ook omdat er weinig zijn die ervoor durven komen dat ze met traditionele geneeswijzen bezig zijn. Bij de kruiden zie je wel overeenkomsten. Iedereen maakt toch gebruik van dezelfde planten, enkel de methode is vaak anders. De Creolen hebben wel een beetje van elke cultuur overgenomen omdat zij een mix zijn van de verschillende bevolkingsgroepen.

"Bij de overdracht van de planten- en kruidenkennis zijn er veel belemmeringen, zoals de migratie van binnenlandbewoners naar de stad, de angst voor misbruik van de kennis. Ook de samenwerking met de traditionele geneeskunde is vaak onder de maat. Huismiddeltjes of therapieën uit de traditionele geneeskunde worden meestal genegeerd. Maar omdat een derde van de wereldbevolking nog steeds geen toegang heeft tot goede en betaalbare medische zorg vormen traditionele medicijnen juist een alternatief. En bij de welgestelden doet de ongerustheid over bijwerkingen van chemische medicijnen, de enorme kosten van de reguliere gezondheidszorg en een grotere toegang tot informatie, de belangstelling voor alternatieve geneeswijzen toenemen.

"De presentatieavond leidde ik in met een stukje over Quassi Timotibo. Quassi was een slaaf uit Afrika die rond 1700 was gekocht om op de suikerplantage Timotibo te werken. Van de Indianen leerde hij hoe hij mensen kon genezen. Zijn rol bij het terugvinden van weggelopen slaven was dubieus, maar hij had succes als traditionele kruidendokter, een lukuman." De presentatie van spreker Ronald Faria sloot daar in de ogen van Kortram mooi op aan. "Hij is een traditioneel genezer en ziener, een 'duman' en gaf een uitgebreide toelichting op een consult. De culturele attributen die lagenuitgestald, had hij uit zijn Glenn's Koeltoeroe Winkrie meegebracht."

Kennis

"Stanley Malone, een van de andere sprekers, heeft de afgelopen jaren gewerkt aan een medicinaal plantenprogramma met als doel de instandhouding van de inheemse kennis. Hij is nu verbonden aan de Suriname Conservation Foundation die zich inzet voor het behoud van de biodiversiteit in dit land. Wat luchtiger werd het met de laatste presentatie door de marronvrouw Dorothea Waandels. Zij maakt oso dresi's van Surinaamse kruiden. Met de namen van haar kruidenpreparaten, zoals 'Paranam klem', kreeg ze iedereen aan het lachen."

Met de presentatie kwam ook een einde aan de onderzoeksperiode van Kortram. "Het is mij hier goed bevallen. Ik had weinig problemen om me aan te passen, waarschijnlijk omdat ik hier in 2003 ook al eens was. Enkel dat sommige mannen op straat niets anders te doen hebben dan 'psssst, schatje, popje' te roepen, was weer even wennen!" "Voor mijn studie is het onderwerp afgesloten, maar ik wil zeker met bepaalde mensen contact blijven houden. Vooral de wintireligie heeft mijn belangstelling gewonnen. En ook de spirituele massages bij de Javanen. Massages op zich waren me bekend, maar het spirituele had ik in Suriname niet verwacht. Ik moet nu eerst binneneen jaar de vakken communicatie en internationale samenwerking. Dus, terug naar Suriname zal pas over zo'n anderhalf jaar zijn! Ik hoop dat mijn verslag de basis vormt voor een verdere verdieping. En dat het onderwerp meer bespreekbaar wordt en dat mensen erover durven te praten. Maar dan moet er wel nog veel gebeuren."